GENETIČAR, FORENZIČAR I BIVŠI MINISTAR DOBIO JE S DR. GORDANOM LAUCOM 17 MILIJUNA KUNA IZ FONDOVA EU ZA »PAIN-OMICS«

Lijek kreirati za pojedinca

Projekt će koristiti nove »omics« tehnologije da bi omogućio efikasnu stratifikaciju pacijenata s bolovima kralježnice, te na taj način omogućiti personalizirani pristup i osigurati najučinkovitiju terapiju prilagođenu svakom pojedinom bolesniku

Razgovarala Slađana VIGNJEVIĆ
Snimio Nenad REBERŠAK

Iako prof. dr. sc. Dragana Primorca, pedijatra, forenzičara, genetičara i političara mnogi percipiraju isključivo kao bivšeg ministra znanosti, obrazovanja i sporta (od 2003. do 2009.), povod za razgovor s njim leži u činjenici da je jedan od utemeljitelja forenzičke DNA analize u Hrvatskoj i među prvim znanstvenicima u svijetu koji su primijenili DNA analizu u svrhu identifikacije žrtava rata pronađenih u masovnim grobnicama, nedavno dobio 17 milijuna kuna bespovratnih sredstava od Europske komisije za istraživanje koje bi trebalo pomoći individualnom pristupu liječenja Lumbalnog bolnog sindroma koji zahvaća 80 posto populacije.

Danas profesor na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Splitu, Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Osijeku, doktorskom Studiju Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu te »adjunct« profesor na američkom Sveučilištu Penn State govori i o stanju u HDZ-u, komentira poteze aktualnog ministra Željka Jovanovića te najavljuje dolazak troje Nobelovaca u Hrvatsku.

Europska komisija je prof. dr. Gordanu Laucu i vama odobrila 17 milijuna kuna bespovratnih sredstava za znanstvena istraživanja. O kakvim je istraživanjima riječ? Otvaraju li se time nova radna mjesta?

– Projekt o kojem govorite »Pain-OMICS« baziran je na suradnji vodećih europskih kliničkih centara specijaliziranih za liječenje bolnih stanja te znanstvenika iz privatnog i javnog sektora. Navedeni projekt će koristiti nove »omics« tehnologije da bi omogućio efikasnu stratifikaciju pacijenata s bolovima kralježnice, te na taj način omogućiti personalizirani pristup i osigurati najučinkovitiju terapiju prilagođenu svakom pojedinom bolesniku. Posebna vrijednost projekta leži u činjenici da će znanstvenici tijekom idućih pet godina nastojati utvrditi biokemijske i genetske biljege odgovorne za nastanak i progresiju ove bolesti.

Iz Hrvatske u projektu sudjeluju dvije institucije, tvrtka Genos d.d. i specijalna bolnica Sveta Katarina. Specijalnu privatnu bolnicu za ortopediju, krirugiju, neurologiju i fizikalnu medicinu i rehabilitaciju Sveta Katarina u Zaboku, iako osnovanu prije svaga dvije godine, već danas mnogi smatraju regionalnim centrom izvrsnosti, a o ljudskom potencijalu bolnice najbolje govori podatak da je 92 posto od svih zaposlenih liječnika doktoriralo ili su pred stjecanjem doktorata. Tvrtka Genos d.o.o. prvi je privatni DNA laboratorij u cijeloj regiji i zapošljava 27 djelatnika od čega su 17 istraživači.

> Mislim da je ministru Jovanoviću nepotrebno ulaziti u brojne konflikte jer sve to uzima puno energije potrebne za bavit se bitnim stvarima

Cijena 7,2 milijuna eura

To je jedno od svijetlih primjera da je Hrvatska dobila novce od EU. Na temelju čega su odabrali baš vas?

– Na natječaje Europske komisije za istraživačke projekte iz područja medicine u 2012. godini javila su se 1.173 istraživačka konzorcija iz svih europskih država, a za financiranje je izabrano svega 10 posto projekata pa je odobravanje ovog projekta potvrda da je i u Hrvatskoj moguće provoditi istraživanja konkurentna onima u najrazvijenijim državama svijeta i Europe.

Kolika je ukupna vrijednost projekta?

– Ukupna vrijednost ovog interdisciplinarnog projekta pod nazivom iznosi 7,2 milijuna eura, odnosno oko 50 milijuna kuna.

Tko je osmislio projekt?

– Cijeli projekt smo osmislili nas trojica: prof. dr. Gordan Lauc, prof. dr. Leonardo Kapural koji živi i radi u SAD-u i ja, a osim hrvatskih znanstvenika u realizaciji ovog projekta sudjeluju i znanstvenici iz Velike Britanije, Francuske, Njemačke, Italije, Nizozemske, Belgije i SAD-a. Osobno stalno ističem da su hrvatski znanstvenici nebrojeno puta dokazali da mogu biti u društvu najboljih. To su već pokazali naši izvrsni znanstvenici poput Jonjića, Lauca, Gajovića, Vugreka, Antičića, i drugih preko kojih su već značajna sredstva iz EU »ušla« u Hrvatsku.

Kako bi na koncu istraživanje trebalo pomoći ljudima?

– Lumbalni bolni sindrom ili bol u donjem dijelu leđa predstavlja jedan od glavnih zdravstvenih problema u svijetu, a ukupna procjena troškova koji su vezani za gubitke nastale uslijed lumbalnog bolnog sindroma, uključujući troškove izostanka s posla i smanjene produktivnosti, prelaze 100 milijardi eura godišnje.

Koliko ljudi boluje od tog sindroma?

– Znanstveni podaci upozoravaju da će oko 80 posto populacije barem jednom u životu oboljeti od ovoga sindroma. Iz navedenog je odmah jasno koliko je ova bolest značajan javnozdravstveni problem s golemim negativnim učinkom na gospodarstvo.

Koliko je moguće ostvariti uštede u zdravstvu zahvaljujući novim i učinkovitim postupcima liječenja?

– Budućnost medicine leži u razvoju takozvane personalizirane medicne, gdje će se analizom bioloških osobina svakog pojedinca osigurati najučinkovitija terapija prilagođena svakom pojedinom bolesniku. Do sada je farmaceutska industrija promovirala načelo »jedan lijek za sve« i ovaj koncept se drastično mjenja. Danas personalizirana medicina stoji na stajalištu da lijek treba kreirati i prepisivati prema profilu dotičnog pacijenta. Projekti poput našeg imaju golemu ulogu u razumjevanju molekularne osnove bolesti nužne za razvoj personalizirane medicine.

Predavači iz 45 zemalja

Svega nekoliko dana uoči ulaska Hrvatske u Europsku uniju, ugostit ćete svjetsku znanstvenu elitu na ISABS-ovom kongresu kojeg organizirate u Splitu od 24. do 28. lipnja.

– Međunarodno društvo primijenjenih bioloških znanosti (International Society of Applied Biological Sciences-ISABS), koje sam s američkim kolegama, prof. Mosesom Schanfieldom i prof. Stanimirom Vukom-Pavlovićem osnovao još 1997. godine domaćin je skupa. U kongresu će sudjelovati 550 sudionika i osamdesetak predavača, ukupno iz 45 zemalja. Suorganizatori su i četiri velike američke institucije, Klinika Mayo, Sveučilišta George Washington, New Haven i Penn State.

Očekuje se i dolazak troje nobelovaca?

– U pravu ste, među predavačima su tri nobelovca – kristalografkinja dr. Ade Yonatha sa Znanstvenog instituta Weizmann, biolog dr. Aaron Ciechanovera s izraelskog tehnološkog instituta Technion i biokemičar dr. Robert Huber s Max Planck Instituta za biokemiju.

Pratite li izbore? Kako komentirate stanje u HDZ-u? Planirate li se vratiti aktivno u politiku?

– HDZ posljednjih mjeseci iz dana u dan jača kao što su to pokazali i izbori za Europski parlament. To je sigurno dobro za Hrvatsku, ali i za razvoj demokracije jer je važno da uvijek imate jaku oporbu, bez obzira tko bio u oporbi. Osobno, trenutačno imam toliko preokupacija da iskreno govoreći o politici niti ne stignem razmišljati.

U vrijeme dok ste bili ministar, pokrenuli ste novi smjer razvoja Riječkog sveučilišta.

– Moram istaknuti da uz golema sredstva koja sam kao ministar uspio osigurati za izgradnju svih sveučilišta u Hrvatskoj, a posebno za Sveučilište u Rijeci i lokalna samouprava dala je svoj bitan doprinos razvoju riječkog Sveučilišta – to im nitko ne može osporiti. Riječko, ali i ostala hrvatska sveučilišta u čijoj sam izgradnji sudjelovao nosim u srcu, za njih je vezan i veliki broj meni dragih ljudi i prijatelja. Višegodišnja odlična suradnja s dragim prijateljima rektorima Rukavinom i Lučinom dovela je do današenjeg izgleda Sveučilišta u Rijeci.

Govori se da su Vam pojedinci u HDZ-ovoj vladi spočitavali da pomažete »crvenu« Rijeku?

– Najvažnije je da smo moj tim i ja u svojim nakanama uspjeli i da danas imamo u Rijeci izvrsno Sveučilište koje je na ponos i Rijeci i Hrvatskoj.

Bilo je fascinantno

Kad je tadašnji premijer Ivo Sanader najavio ukidanje projekta obvezne srednje škole do prve kvalifikacije kojim su osigurani besplatni udžbenici, prijevoz i smještaj u učeničkim domovima napravili ste presedan – dali ste ostavku u vladi i Saboru iako je vaš rezultat bio ključan za pobjedu HDZ-a na parlamentarnim izborima 2007.?

– Ostavku sam dao kada je iz vlade stigao prijedlog da se ukine besplatno i obavezno srednjoškolsko obrazovanje, a pazite apsurda: Nacionalni Program mjera za uvođenje obveznog srednjoškolskog obrazovanja do prve kvalifikacije je izglasao i Sabor RH. Nisam na to htio pristati. Ukidanje Nacionalnoga programa mjera za uvođenje obveznoga srednjoškolskog obrazovanja kojom se svim učenicima u Republici Hrvatskoj pruža Ustavom zajamčeno jednako pravo na obrazovanje, a roditeljima olakšava školovanje njihove djece jedan je od najtragičnijih poteza moderne hrvatske politike. Taj program je uključivao besplatne udžbenika za sve učenike osnovnih i srednjih škola te besplatni prijevoz i smještaj u učeničke domove bio je jedini način da se svoj djeci osiguraju potpuno jednaka prava na obrazovanje bez obzira na materijani status njihovih roditelja. Fascinantno je bilo tada svjedočiti čuvenu »hrvatsku šutnju« i vidjeti kako su političari, intelektualci ali i mediji dopustili da ovakav za RH strateški važan projekt šapatom padne. Što se tiče Sabora, u njega se nisam vratio iz jednostavnog razloga jer to nisam ja.

Osim toga napravili ste i presedan i odrekli se svih prava, financijskih i imuniteta, koja su vam pripadala?

– Pitanje izbora u životu je pitanje s kojim se svatko od nas ponaosob susretne. Što se hrvatskih političara tiče sami moraju odgovoriti na pitanje »Želite li nakon isteka mandata ulicama hodati uspravne ili pognute glave?« O svakom od nas djela govore najbolje. Meni je osobno interes učenika, studenata, općenito građana Hrvatske uvijek bio prioriret, a s mojim stavovima i uvjerenjima nisam nikada trgovao. Što se tiče imuniteta, zamislite koliko je teško onima koje imunitet treba čuvati od vlastita naroda. Ljudi zaboravljaju da ih nikakav imunitet ne može zaštiti od njihove prošlosti, a od svih tih privilegija koje spominjete, meni je puno važnije hodati uspravne glave hrvatskim ulicama.

> HDZ posljednjih mjeseci iz dana u dan jača. To je sigurno dobro za Hrvatsku, ali i za razvoj demokracije

U čemu se slažete s novim smjerom vođenja MZOŠ-a?

– Jako je dobro da je nastavljena politika decentralizacije obrazovanja u Hrvatskoj jer na žalost još uvijek ima političara, ali i znanstvenika koji misle da je Hrvatska samo u Zagrebu. Bez snažnog Primorja, Istre, Dalmacije, Slavonije, Like i tako redom nema snažne Hrvatske.

Zaustavljeni projekti

Zamjerate li neki potez novom ministru Željku Jovanoviću?

– Mandat mu je započeo tijekom velike ekonomske krize i nije mu bilo jednostavno. Više puta sam rekao da moji nasljednici bez obzira na sve krize nisu smjeli dopustiti drastično rezanje proračuna za znanost i obrazovanje (za više milijardi kuna), što je započeto još 2009. Time je većina projekata zaustavljena, a motivacija na svim nivoima sustava obrazovanja i znanosti je gotovo u cijelosti iščezla. Temeljni problem leži u činjenici da političari nikako da shvate da obrazovanje nije projekt HDZ-a, SDP-a, ili bilo koje druge političke opcije, ono je nadstranačko i strateška odrednica svake države koja provodi mudru politiku.

Što mislite o javnim konfliktima ministra Jovanovića?

– Mislim da mu je nepotrebno ulaziti u brojne konflikte jer sve to uzima puno energije potrebne za bavit se bitnim stvarima.

Mladi i obrazovani ljudi sve više napuštaju državu u potrazi za boljim poslovnim prilikama.

– Osobno me najviše rastužuju informacije o iseljavanju mladih stručnjaka iz Hrvatske jer prije svega nekoliko godina smo osigurali sredstva i ukupno zaposlili oko 2.500 najizvrsnijih mladih ljudi (znanstveni novaci) kojima smo osigurali i subvencionirane kamatne stope za stambene kredite te smo u Hrvatsku vratili gotovo 100 doktora znanosti iz cijeloga svijeta.

Mislite li da bi sveučilišne studije trebalo približiti praksi i potrebama u gospodarstvu?

– Apsolutno, na tome insistiram od početka. I to ne samo trenutačnim potrebama gospodarstva, nego potrebama koje će gospodarstvo imati za pet do deset godina. EU je to zacrtala u svojim smjernicama, a u uspješnost pojedinih obrazovnih sustava se ocjenjuje prema tome koliko obrazovni sustav doprinosi razvoju svih segmenata društva, posebice gospodarstva.

Često ste u SAD-u, vidi vas se u društvu najviših američkih, izraelskih i ostalih dužnosnika, bili ste na poziv The American Israel Public Affairs Committee, jedne od najutjecajnijih političkih organizacija u SAD-u njihov gost.

– U radu skupa o kojem govorite sudjelovali su predsjednik SAD-a Barack Obama, ministar obrane SAD-a Leon Panetta, predsjednik Izraela Shimon Peres, predsjednik vlade Izraela Benjamin Netanyahu, vođa republikanaca u Senatu Mitch McConnell, vođa demokrata u Zastupničkom Domu Nancy Pelosi, tadašnji republikanski kandidat za predsjednika SAD-a Newt Gingrich, niz senatora i kongresmena. Raspravljalo se o globalnoj borbi protiv terorizma, gospodarskim trendovima u SAD-u, gospodarskoj suradnji Izraela i SAD-a s državama članicama EU i aktualnoj situaciji na Bliskom istoku. Osobno, kad god nazočim ovakvim skupinama činim sve da se Hrvatska promovira u što boljem svjetlu.

40 godina u borilačkim sportovima

Možda malo tko zna da ste primljeni u kuću slavnih borilačkih sportova. Predsjednik ste i najveće hrvatske humanitarne udruge Cro Unum.

– I sam sam bio iznenađen kad me 15 federacija borilačkih sportova nominiralo. Inače, u borilačkim sportovima sam 40-tak godina, a kroz taekwondo klub koji sam osonovao 1987. godine je prošlo više od sedam tisuća mladih zaljubljenika u ovaj sport.

Na natječaje Europske komisije za istraživačke projekte iz područja medicine u 2012. godini javila su se 1.173 istraživačka konzorcija iz svih europskih država – Dragan Primorac

DRAGAN PRIMORAC
izabrano je svega 10 posto projekata

Nepotreban je novi predmet iz zdravstvenog i spolnog odgoja

Puno se prašine podiglo oko uvođenja zdravstvenog odgoja, a Ustavni je sud neki dan privremeno ukinuo Karikulum zdravstvenog odgoja. Jeste li za uvođenje zdravstvenog odgoja?

– Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa je donijelo (nakon više od dvije godine rada) 2006. Nastavni plan i program za osnovnu školu u čijoj je izradi sudjelovalo više od 300 vodećih hrvatskih stručnjaka i znanstvenika, uključujući učitelje, pedagoge, psihologe, defektologe, knjižničare, liječnike, sveučilišne nastavnike kao i predstavnike katoličke crkve te ostalih vjerskih zajednica. Time se svi relevantni sadržaji vezani za zdravstveni i spolni odgoj integriraju u pripadajuće školske predmete (priroda i društvo, biologija, sat razrednika, vjeronauk itd.). Koliko je detaljno Program definirao nastavu iz ovih područja najbolje vam govore teme koje se obrađuju, a uključuju: tjelesno i spolno sazrijevanje, zdravlje i osobna higijena, čovječan odnos među spolovima, spolno prenosive bolesti i njihovi uzročnici, prevencija spolno prenosivih bolesti, značenje spolnog odnosa zaštitnim sredstvima, obrazložiti zašto spolna zrelost treba pratiti odgovorno spolno ponašanje, menstruacijski ciklus te plodni i neplodni dani, trudnoća, porođaj...). Kroz vjeronauk posebno su se obrađivale teme: obitelj, roditelji i djeca, obiteljsko zajedništvo, vlastita osobnost, pubertet, tjelesni razvoj, ovisnosti o drogama, alkoholu, pušenju, poštovanje roditelja i starijih, svetost ljudskog života, dostojanstvo ljudskog tijela i bračna čistoća... Time su rješene sve nesuglasice, završene su sve javne i ostale rasprave, struka je rekla svoje, a sustav je potpuno efikasno funkcionirao. Ovdje ističem i to da je nakon donošenja Nastavnog plana i programa za osnovnu školu, struka donijela odluku da je nepotrebno pokretati bilo kakav novi predmet iz zdravstvenog i spolnog odgoja jer su teme koje bi taj predmet obrađivao u dovoljnoj mjeri već sadržane u drugim predmetima kao što sam ranije naveo. Nakon moga odlaska iz Ministarstva, potpuno neprihvatljivo se ponovo otvara i politizira pitanje zdravstvenog i spolnog odgoja i na žalost zbog toga se nalazimo u stanju u kojem jesmo.

nedjeljni PLUS

NAGRADNA IGRA NOVOG LISTA

OSVOJI SKUTER PIAGGIO TYPHOON 50 + DODATNU OPREMU

UPUTE ZA SLANJE OMOTNICA:

1. U ovoj nagradnoj igri bilo je potrebno sakupiti 7 kupona koji su objaljivani od 17. svibnja do 23. svibnja 2013.
2. Za slanje kupona možete koristiti omotnicu Novoga lista (priložena je u srijedu, 22.5.2013. u Novom listu), ali i običnu bijelu ili plavu omotnicu
3. Dostavite omotnicu u oglasne odjele ili pošaljite poštom na adresu **NOVI LIST, NAGRADNA IGRA, PP 130, 51001 RIJEKA**
4. Rok prispjeća kupona:
UTORAK, 28.5.2013. oglasni odjeli Rijeka, Opatija, Viškovo (20 h), Crikvenica (15h), Dopisništvo Zagreb, Boškovićeva 15 (14 h), te poslovnice FINA-e (do 13 h - Rijeka - zapad Čavle, Krk, Novi Vinodolski, Matulji, Senj, Mali Lošinj, Rijeka - istok, Delnice), Dvorana Zamet, izlog Robne kuće RI
ČETVRTAK, 30.5.2013. Novi list, Zvonimirova 20 a
IZVLAČENJE DOBITNIKA: PETAK, 31.5.2013. u Rijeci

Propuštene brojeve Novoga lista možete kupiti u našim oglasnim odjelima:
Rijeka, Frana Kurelca 3 (u prizemlju zgrade Fine), tel. 051/212-102
Viškovo: VTC Viškovo, tel. 051/504-178
Opatija: Maršala Tita 71, tel. 051/271-210
Crikvenica: Ul. P. Preradovića 4, tel. 051/781-392
Zagreb: Boškovićeva 15, tel. 01/4444-13

Informacije o igri: 051/650-090